

Çocuklar İçin Dünya Zirvesi ve Türkiye*

Prof. Dr. Selçuk APAK**

1990 yılının Eylül ayında düzenlenen çocuklar için dünya zirvesinde, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın da aralarında bulunduğu 71 hükümet ve devlet başkanı toplanarak 54 maddeden oluşan bir sözleşme imzaladılar. Bu çok önemli bir nevi andlaşmaya ne yazık ki basınımız gerekli ilgiyi göstermedi; sadece kısa bir iki haber olarak geçti. Oysa bu andlaşma çocukların açlık, yoksulluk, ihmal, sömürü ve kötü davranışlardan korunması, onların medeni, ekonomik, toplumsal, kültürel ve sağlık haklarını tanıması açısından, bu andlaşmanın altına imza atan devletleri sorumlu tutuyor. Durum böyle iken, andlaşmanın üzerinden neredeyse bir yıl geçmesine karşın hükümetin sorumluluğu gereğince ciddi hiç bir yaklaşım görülmemektedir.

Hergün erken seçim havası ve adeta histerik bir politik ortam içinde toplumun en değerli varlığı yeterli ilgiyi görmemektedir. Türkiye'de hâlâ, işleyen yeterli çocuk mahkemeleri yoktur. Hâlâ elleri zincirli 9-12 yaşlarında çocuk resimleri gazeteleri süslemektedir. Hâlâ nüfusa kaydolmuş binlerce çocuk toplumda marjinal yaşam sürmektedir. Hâlâ 16 yaşından küçük hiçbir güvencesi olmayan binlerce çocuk işçi vardır. Dünyada iş kazalarının en yüksek oranda yaşandığı ülkemizde, kazaya uğrayan işçilerin önemli bir kısmını 16 yaşından küçük çocuklar oluşturmaktadır. Mecburi ilköğretim eğitimi 8-10 yıla çıkarılıp Avrupa düzeyine getirilmek isteniyor. Ne varki Türkiye'de hâlâ okula gönderilmeyen binlerce çocuk var; bazı okullarda sınıflarda 50-60 öğrenci eğitim görmekte.

Bazı yörelerde okul yok; okul olan bazı yörelerde ise öğretmen yok. Çocuklarımızı emanet ettiğimiz öğretmenlerin ekonomik durumu son derece kötü olup bir çoğu iş saati dışında başka işlerde çalışmak zorundalar. Hiçbir ilimizde yeterli çocuk yuvası ve kres yoktur. Özürlü çocuklara olan ilgi ise hemen hemen yok denecek düzeyde. Bunların bakımı, tedavisi, eğitimi, rehabilitasyonu yani her şeyleri anne-babaların ellerinde. Çoğu kez ekonomik gücü olmayan ve kendi eğitimleri bu tür özürlü çocuklara yetmeyen aileler tam bir çıkmazın içinde bir yalnızlığa itilerek büyük acılar yaşıyorlar.

Andlaşmadan 10 yıl önce alınan bir kararla gelişmekte olan ülkelerdeki çocukların en az % 85'ine bağışıklık kazandırılması çalışmaları 1985'de başlanan aşı kampanyası ile politik bir gösteriye dönüşerek süreklilik kazanamadı ve bir saman alevi gibi söndü. Böylece istenilen hedefin çok altında bir bağışıklık kazandırıldı.

1989 verilerine göre Türkiye'de 5 yaşından küçüklerdeki ölüm binde 90'dır. Bu rakam üç güney komşumuzdan, yıllarca süren savaşlarına rağmen daha yüksektir (Suriye binde 62, Irak binde 89, İran binde 64). Tüberküloz, boğmaca, difteri, tetanoz, çocuk felci ve kızamık aşılanma oranı aynı ülkelerden ve hatta Botswana, Sri Lanka,

Lübnan, Ürdün, Tunus ve Mısır'dan daha düşüktür. İran'da bizimle aynı dönemde başlatılan kampanyanın ardından gelişen aşı bağışıklığı %90 dolayında devam etmektedir. Türkiye'de bu ortalama % 60-70 düzeyinde olup Tüberküloz aşısı için % 16 düzeyindedir.

Bütün bunlara paralel olarak aynı gerilik eğitimde de görülmektedir. Türkiye'de ilk okula kaydolmuş kız çocuklarının sadece %57'si okulu bitirebilmektedir. İlk okulu bitiren kız çocuklarımızın sadece % 34'ü orta okula kaydolmaktadır. Bu yüz kızartıcı rakamlar en geri kalmış ülkelerde görülmektedir. Mısır'da orta okula kaydolmuş kız çocukları % 58, İran'da ise % 39'dur. Kuveyt'de kız çocuklarının %77'si ilk okulu bitirmekte ve orta okula kaydolma oranı %79'ula ulaşmaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu belirtilen rakamlar % 95 ile % 103 arasında değişmektedir.

Türkiye'nin ekonomik göstergeleri son 20 yılda hafif iyileşme göstermektedir. En kaba iki örnek Gayri Safi Milli Hasılanın artması ve ihracatın ithalatı karşılama oranıdır. Bu arada yabancı sermaye girdisi, döviz rezervi ve kredibilite bazı düzeltilmeler göstermektedir. Ne var ki bu veriler demografik göstergeler ile karşılaştırıldığında, nüfusun %20'sinin 16 yaş altında oluşu, nüfus artış hızının hâlâ %2.3 oluşu, doğurganlığın %3.6 oluşu ve işsizliğin %15-20 dolayında bulunuşu, yatırımların insana yani gelecek kuşağa yönelik olmadığını göstermektedir. Kuşkusuz bu yatırımlar da uzun vadede topluma dönecektir, ama o zamana kadar Türkiye geri kalmışlığın faturasını çocuklarının sağlığı ile ödeyecektir.

Yukarıda sözünü ettiğim çocuk "Magna Carta"sı hazırlanırken devletlerin farklı kültürel, siyasal ve ekonomik gerçekleri göz önüne alınmıştır. Ama göz önüne alınmayan bir nokta vardır, o da halkımızın alışılmışın çok üstündeki çocuk sevgisidir. Bu denli çocuğunu seven ve ona özel bir bayram hazırlayan bu toplumun 1990 yılı çocuk sağlığı ve eğitimi panoraması böyle olmalıydı. Öyle anlaşılıyor ki devletin imkanları ve dinamizmi veya olaya yönelik yüreğin inandırıcılığı yetmemektedir. Hepimizin elele vererek üzerimize düşen görevlerimizi yapmamız şarttır. Burada materyalini kullandığım UNICEF'i saygı ile kutlarım.

* Hekim Forumu Ağustos sayısında yayınlanmıştır.

** İstanbul Tabip Odası Başkanı, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Nörolojisi Öğretim Üyesi

KAYNAK:

Dünya çocuklarının durumu 1991 Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu TISAMAT Basım Sanayii, ANKARA 1991, ISBN: 92-806 0073-7